

Bakının qədim kəndlərindən sayılan Əmirçandayıq. Payızın qışa üz tutmuş soyuq bir günündə qəsəbənin dolanbac küçələrindən keçə-keçə qarşılaşdığımız insanlardan gedəcəyimiz ünvanı xəbər alırıq. Kimdən soruşuruqsa, ehtiramla, fəxrlə yol göstərir. Çünki o ünvan dünyaya göz açdığı yurda əbədi şöhrət gətirənlərdən birinin - Azərbaycan rəssamlıq məktəbinin ən görkəmli nümayəndələrindən olan Xalq rəssamı, Əməkdar incəsənət xadimi, Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatı Səttar Bəhlulzadənin adı ilə bağlıdır.

Əlisəhəbət Sumbatzadə küçəsi, 5a ünvanında yerləşən evi tapdıq. Lövhənin üzərindəki yazını oxuduq: Səttar Bəhlulzadənin ev-muzeyi. Bu ocağa

çəkdiyi dövrün problemlərini əks etdirən karikaturaları çap edilir.

Səttar Əzim Əzimzadənin təhsilini davam etdirmək tövsiyəsinə əməl etdi. 1933-cü ildə V.Surikov adına Moskva

tar Bəhlulzadə Oqtay Sadiqzadə, Nəcəfqulu İsmayılov və Kamil Xanlarovun bağ evlərinin divarlarına rəsmlər çəkib. Kətan üzərində çökmüş olsaydı, həmin rəsmlər də rəssamın sənət xəzinəsinin inciləri kimi qalardı. Təəssüf ki, onları divarda çəkib.

Qeyd edək ki, muzey ikimərtəbəli binadan və həyətdən ibarətdir. Ekspozisiya ikinci mərtəbəsində yerləşir, 5 otaq və dəhlizdən ibarətdir. Pərzad Abdinova muzeyin yaradılması haqqında məlumat verir: "1981-ci ildə doğulduğu Əmirçan kəndində xeyriyyəçi Murtuza Muxtarovun tikdirdiyi ikimərtəbəli məsciddə Səttar Bəhlulzadənin xatirə muzeyi təşkil olunub. Məscidlərin fəaliyyətinin bərpa edilməsi ilə əlaqədar olaraq 1989-cu ildə rəssamın xatirə muzeyi bağlandı, əsərləri və şəxsi əşyaları Rüstəm Mustafayev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyinə (indiki Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyi) verildi. 1994-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev tərəfindən rəssamın Əmirçanda yaşadığı

tablər, eyni zamanda Səttar Bəhlulzadə haqqında yazılmış kitablar saxlanılır. Rəssamın yaşadığı illərdəki mebel, avadanlıq, televizor düzülmiş otaq o illərin mühitini əks etdirir.

Muzeydəki digər otaqda - yataq otağında ev əşyaları ilə yanaşı, Səttar Bəhlulzadənin əsərləri sərgilənir. Burada, həmçinin pəfəfon və üzərində Əməkdar artist Gülağa Məmmədovun ona bağışladığı plastinka və digər əşyalar qoyulub.

Ekspozisiyanın sonuncu otağı rəssamın iş otağıdır. Bu otaqda Səttar Bəhlulzadənin molberti, palıtrası, fırçaları nümayiş olunur. Eyni zamanda yazı stolu, o dövrün radio aparatı, rəssamın fotoları, ev əşyaları, eləcə də kompozisiyalarında istifadə etdiyi Azərbaycan məişətini nümayiş etdirən etnoqrafik əşyalar, müxtəlif ölçülü və təyinatlı qablar sərgilənir.

Qeyd edək ki, Əmirçandakı evində olan iş otağı rəssamın yaşadığı otaq olub. O, əsərlərinin böyük hissəsini Bakı şəhərinin Nərimanov rayonundakı Montin bazarının yanında, sonralar isə İnşaatçılar prospektində yerləşən Rəssamlar evində olan emalatxanasında yaradıb. Ancaq bu ev də Səttar Bəhlulzadənin dünyaşöhrətli neçə-neçə əsərinin yaranmasına şahidlik edib. Bir sıra ölməz əsərlərini böyük sənətkar bu evdə çəkib. Ev əşyalarının bir çoxundan fırça ustası kompozisiyalarda istifadə edib. Bəzi əsərlərini isə dünyaya bu evin pəncərəsindən baxaraq yaradıb...

Təbiətinə heyran olduğu Azərbaycanın hər bölgəsinə baş çəkib. Gördüyü təbiət mənzərələrini özünün duyduğu kimi kətanə köçürüb. Əsərləri isə ondan fərqli olaraq, təkcə Azərbaycandan deyil, neçə-neçə ölkələrə dolaşmış. Səttar Bəhlulzadənin əsərləri həm keçmiş sovet respublikalarının paytaxtlarında, həm də dünyanın bir çox ölkəsində - Qahirə, Vyana, Berlin, Paris, Neapol, Monreal, Havana və başqa şəhərlərdə keçirilən sərgilərdə nümayiş olunub.

Ev-muzeyinin birinci mərtəbəsində yerləşən otağın divarında rəssam haqqında tanınmış şəxsiyyətlərin fikirləri əks olunub. Həmin fikirlərdən biri də Ümummilli Lider Heydər Əliyevə məxsusdur: "Səttar Bəhlulzadə Azərbaycan rəssamlıq sənətində yeni bir məktəb yaratmışdır... rəssamlıq məktəbimizdə onun yaradıcılığı ilə yeni bir səhifə, yeni bir yol, yeni bir üslub açılıbdır".

Məşhur rəssamın sadə həyatını təcəssüm etdirən ev

Səttar Bəhlulzadənin ad günü ərəfəsində gəlmişik...

İri, dəmir darvazadan həyətdə daxil olub ətrafı maraqla seyr edirik. Qeyri-adilik, bənzərsizlik axtarıyıq. Bizə elə gəlir ki, Səttar Bəhlulzadənin özü kimi ona aid olanlar da adi ola bilməz.

Həyətdə sağ tərəfdə əncir, ondan bir az aralı qollu-budaqlı tut ağacı var. Onlar Səttar Bəhlulzadənin həyatına şahidlik edibmi? Bilmirik. Bildiyimiz odur ki, həyətin daş örtüyü, ikimərtəbəli evin divarlarının, pillələrinin üzülükləri yenilənsə də, daha müasir olsa da, bura məşhur rəssamın ata ocağıdır...

Səttar Bəhlulzadə 1909-cu il dekabrın 15-də Bakının Əmirçan kəndində dünyaya gəlib. Daş pillələrdən evin ikinci mərtəbəsinə qalxa-qalxa düşürük ki, böyük rəssamın dünya ilə tanışlığı bu həyətdən, bu evdən başlayıb. Rənglərin möcüzəsini burada duyub. Təbiətə ilk vurğunluğu da buradan başlayıb...

Səttar Bəhlulzadə bu həyətdə ayaq açıb, yeriyib. Vaxt olub ki, bu həyətdə şagird kimi daxil olub. Orta məktəbdə oxuyanda riyaziyyat fənninə olan marağı və istedadı ilə diqqəti çəkib. Odur ki, doğmaları onun rəsmlər çəkməsinə əvvəlcə öləri həvəs kimi baxıblar. Ancaq yaxşı ki ailəsi Səttarın rəssamlığa meylinin maraqlıdan, həvəsdən çox-çox üstün olduğunu hiss edib, istedadını görə bilib. Və zaman yetişir ki, Səttar Bəhlulzadə ata ocağından Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Məktəbinə gedib-gəlir. O, 1927-1931-ci illərdə Rəssamlıq Məktəbində oxuyur. Müəllimi, məşhur rəssam Əzim Əzimzadənin diqqətini cəlb edir. Səttar onun baş rəssam olduğu "Kommunist" qəzetindən müxtəlif mövzularda karikaturalar çəkmək təklifini alır. 1931-1933-cü illərdə

Dövlət Rəssamlıq İnstitutunun Qrafika fakültəsinə daxil oldu. Məşhur rəssamlardan dərslər aldı.

Böyük Vətən müharibəsi illərində bir müddət təhsil aldığı Əzim Əzimzadə adına Rəssamlıq Məktəbində müəllim işlədi. Müharibədən sonra Rəssamlıq Məktəbindəki işindən ayrıldı. Müxtəlif mövzularda elə rəsmlər çəkdi ki, baxanlar heyrətlərini və heyranlıqlarını gizlədə bilmədilər. Onun rəssamlıq istedadını görməmək, duymamaq mümkünsüz idi. Qədrini yetərincə bildilərmi? Bu başqa bir yazının mövzusuudur...

İkinci mərtəbəyə bu düşüncələrlə qalxırıq. İçəri daxil olanda ilk gördüyümüz məşhur rəssamın divardan asılmış portreti olur. Burada fırça ustasının Pyotr Sabsayın müəllifi olduğu büstü, dostları, sənət yoldaşları ilə birgə çəkdiyi, eləcə də Moskvada təhsil aldığı illərini əks etdirən fotosəkillər, rəssamın fırçası ilə çəkərək əbədləşdirdiyi mənzərələri, natürlər və qrafik işləri nümayiş edilir. Şəkillərdən birində isə Səttar Bəhlulzadə rəssam dostu Oqtay Sadiqzadə ilə birlikdə onun bağ evindədir. Səttar Bəhlulzadənin ev-muzeyinin direktoru, rəssamın bacısının nəvəsi, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru Pərzad Abdinova deyir ki, Səttar

ğı evdə ev-muzeyinin yaradılması haqqında qərar verildi.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən Səttar Bəhlulzadənin yaşadığı evdə əsaslı təmir-bərpa işləri aparıldı, burada rəssamın ev-muzeyi yaradıldı".

Dəhlizdən kiçik otağa daxil oluruq. Bu otaqda rəssamın "Corat qovunları" adlı əsərinin reproduksiyası, vitrinə rəssamın fırçaları, boyaları, Səttar Bəhlulzadə haqqında müxtəlif illərin mətbuat səhifə-

lərində, eyni zamanda elmi nəşrlərdə dərc olunmuş yazılar nümayiş olunur.

Geniş və işıqlı zalın divarlarında rəssamın "Mənim anam", "Kəpəzin göz yaşları", "Bazar düzü" və başqa məşhur əsərlərin reproduksiyası asılıb. Zaldakı vitrinlərdə Səttar Bəhlulzadəyə müxtəlif tarixlərdə göndərilmiş təbrik məktubları və teleqramları, rəssamın müxtəlif illərdə, fərqli dillərdə dərc olunmuş kataloqları, fərdi sərgilərinə dəvətnamələr, şəxsi sənədləri və digər tarixi əhəmiyyət kəsb edən eksponatlar yer alıb.

Qonaq otağında Səttar Bəhlulzadənin və anası Hökumə xanımın fotoları, "Qudyalçay vadisi", "Füzuli", "Məcnun" və başqa əsərlərinin reproduksiyaları nümayiş olunur. Bu otaq ev əşyaları ilə zəngindir. Burada rəssamın sənət dostları tərəfindən bağışlanmış ki-

Səttar Bəhlulzadə 1974-cü il oktyabrın 13-də Moskvada xəstəxanada vəfat edib. Bakıda öz vəsiyyətinə uyğun olaraq doğulduğu Əmirçan kəndində, anasının məzarının yanında dəfn edilib. Səttar Bəhlulzadənin məzarı üzərində heykəltaras Ömər Eldarov tərəfindən əlində iki boş şəkil çərçivəsi olan heykəli ucaldılıb. Həmin heykəlin gipsdən hazırlanmış variantı da bu otaqda saxlanılır.

Dünya malında gözü olmayıb Səttar Bəhlulzadənin ev-muzeyində qorunub saxlanılan əşyaları da məşhur rəssamın sadə, təmənnəsiz həyatını təcəssüm etdirir. Bu evdə hər şey onu xatırladır...

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"